

** *		
19:17	18:21	י-ם
19:18	18:23	ת"א
19:18	18:23	חיפה
19:18	18:23	ב"ש

אוצר הנפש

עלון שבועי בענייני תורת הנפש ותיקון המדות משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א

אוצר הפרשה אוצר הסיפור

לעקור את העמלק הקטן בפנים

חלק ה'

מרן רבי מנחם-מענדל מווארקא היה יושב עם החבריא שלו בערב יום כפור [בדומה למנהג חב"ד להגיע 'מתנדנדים' לסליחות, אחרי לקיחת משקה בהתוועדות, כך בווארקא ובאמשינוב נהגו להרבות בשתיה לפני "כל נדרי", בעיו"כ, בו יש מצוה להרבות באכילה ושתיה] והיו שותים גוזמאות 'מעד' [היותו איש חלש - היה שותה 'שוועאכערע משקאות', אולם אחיו מרן מהרי"ד מאמישנאו היה שותה 'שטארקערע משקאות'], והיה שם אחד [שלא מן החבריא] שביקש כוס 'מעד', ואמר לו מרן רמ"מ: "ווער וויל א גלעזל 'מעד' [= מי רוצה כוס 'מעד'] - פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה..."

ועל פי עובדא זו ביאר מרן ז"ל [רבי יצחק מאמשינוב] ענין קדימת פרשת זכור לפורים [וכנודע שיום כפורים הרי הוא כפורים, כמו פורים], היות שפורים הוא זמן שתיית יין, שזהו, כאמור, דבר נשגב, לזאת נדרש הקדמה לכך לעקור כל שורש פורה ראש ולענה - קליפת עמלק.

"פן יש בכם ראש ולענה" נאמר בסוף התורה על יהודי שבסתר הוא לא בסדר, עובד ע"ז, בלבו על כל פנים, אם יתכן שכלפי חוץ מחליק את זה. בקבלה ובחסידות ה"שרש פורה ראש ולענה" נקרא "קליפת עמלק" - הקליפה הכי קשה שיש, עמלק בגימטריא ספק, כמו שאומר מורנו הבעש"ט - ולפני השתיה של כוסית משקה צריך לוודא היטב שאין עמלק קטן בפנים. על עמלק כתוב "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד", הוא הקליפה שכנגד הדעת (ראש ל-ז העממים שכנגד ז מדות הלב). בכלל רק מי שדעתו מתקנת יכול לשתות. ידוע סיפורים רבים עם צדיקים - בפורים ובערב יום כיפור וכו' - שהיו פועלים את בטול השכרות ברגע כאחד, כאשר היו נראים כשכורים ובן רגע היו מכניסים בלבם יראת ה' טהורה וחוזרים לתכלית השפיות והפכחות. יכולת כזו שייכת רק לבעל דעת רחבה (ובדורות האחרונים אפילו הרבי הגביל מאד את כמויות השתיה - כנראה שאנו לא מספיק ברי דעת בשביל לשתות). רק מי שקיים את "ואחריתו עדי אובד" יכול לשתות יין כדבעי, רק אז יש לו "דעת זקנים" הנהנים כדבעי מן היין (עד לייך המשומר בענביו מששת ימי בראשית).

(י"ט סיון ס"ז)

ידוע סיפורים רבים עם צדיקים - בפורים ובערב יום כיפור וכו' - שהיו פועלים את בטול השכרות ברגע כאחד

"כ"י חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו". ה' בחר אותנו שנהיה חלקו ונחלתו, העם המיוחד לו. יותר מזה, הנשמה של כל אחד ואחת מישראל היא "חלק הוי'", כמו חלק אחד מתוך השלם. אכן, "כאשר אתה תופס בחלק מהעצם אתה תופס בכולו" (כדברי הבעל-שם-טוב), ומכאן שלכל יהודי בשורש יש דבקות מוחלטת בה'. אלא שהמודעות שלנו תופסת רק את הקצה התחתון של הנשמה שהיא כמו חבל ארוך-ארוך, "חבל נחלתו".

בספר התניא נאמר שהנשמה האלוקית של כל יהודי היא "חלק אלוה ממעל ממש", על יסוד פסוק מספר איוב, "חלק אלוה ממעל". מדוע אדמו"ר הזקן הרחיק לספר איוב ולא השתמש בפסוק שלנו, "חלק ה' עמו"? אלא ששם הוי' מורה על בחינות שונות, בארבע אותיות השם, ואפשר לחשוב שהדבקות אינה מוחלטת. לכן מובא הפסוק המשלים "חלק אלוה ממעל" שממנו מובן שהנשמה הינה חלק מה'.

(מתוך "דבר יום ביומו")

אוצר הפתגם

בלי להתחרט על מה שעשיתי אין משמעות לוידוי.

(כ"ג אלול פ"ג)

למה בעל תשובה גבוה מצדיק? צדיק ממשיך את רצון ה' למצוות, אבל כדי לתקן את הפגם שנעשה - להחזיר את האור לספירות אחרי שהוא הסתלק בעקבות החטא - צריך להמשיך אור ממקור יותר עליון, מרעוא דכל רעוין.

(כ"ג אלול פ"ג)

האזינו מלשון מאוזן - צריך שיהיו אחוה שלום ורעות בין בני הזוג, שהכל יחד, הכל מאוזן, לא אנכי. המלה אנכי היא מלה של היום, אבל מקורה בתנ"ך - במושג "אנך". אנך הוא קו המדה. אֲנָכִי הוא אנכי, לשון אנוכיות, שאחד למעלה מהשני - וזה המפתח הודאי לשבירת הכלים. לכן הכל צריך להיות מאוזן. מה פירוש מאוזן? מלשון האזנה - להאזין לכל אחד.

(אור לו' חשון פ"ו)

אוצר התבונה

עבודת יום כיפור

על האדם להתפלל שיזכה לראות את ההשגחה הפרטית ויבין שהכל לטובתו.

ביום הכיפורים אנחנו מגיעים להכרה שהכל הוא ה', שגורמת להשתוות. יום כיפור הוא "יום אסור באכילה. יום אסור בשתיה. יום אסור ברחיצה. יום אסור בסיכה. יום אסור בתשמיש המטה. יום אסור בנעילת הסנדל. יום שימת אהבה ורעות. יום עזיבת קנאה ותחרות" – הכל מתוך השתוות, כאשר ידוע מצדיקים ש'ביום כיפור מי צריך לאכול?' (ועל דרך זה בכל חמשת העינויים של יום כיפור, שמתוך ההשתוות אינם עינויים כלל). על העינוי של יום כיפור, מתוך אותה השתוות, נאמר "ולחיותם ברעב" – הרעב עצמו מוסיף חיות ותענוג. זהו תענוג של עולם הבא, המתגלה בעולם הזה דווקא בתיקון הברית – אבר התענוג – שהוא ענין עיקרי ביום כיפור, והוא הנותן כח לקיים

"בכל דרכיך דעהו" (דע-חבר את ה תתאה ל-ו – חיבור בכח ספירת היסוד). כמובן, יום כיפור הוא גם יום שכולו תפלה – היום היחיד בו אנחנו מתפללים חמש תפלות – כשתכלית התפלה היא לראות את השגחת ה' הטובה עלינו.

(כ' אדר פ"ה)

אוצר קצר

הגאולה תלויה בתשובה מאהבה

המדרש אומר ש"רוח אלהים מרחפת על פני המים" זו "רוחו של מלך המשיח". אכן, הרמב"ם פוסק שהמשיח יבוא כאשר יעשו תשובה (שהיא-היא סוד המים) – "וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין". הרבי מדבר הרבה על ההבטחה של התורה – קשור לתורת הבעל שם טוב, שהיא תורת הבטחון. צריך לבטוח במה שה' מבטיח, וההבטחה העיקרית שלו היא שאנחנו – אני ואתה ואת – נעשה תשובה. על איזו תשובה מדובר? לא מספיק שיעשו תשובה מיראה – לא יעבור... בשביל שהגאולה תבוא תיכף ומיד ממש צריך תשובה מאהבה. אז באמת כיף לה' להביא לנו את המשיח תכף ומיד ממש.

(י"ט בסלו פ"ו)

תכלית התפלה היא לראות את השגחת ה' הטובה עלינו

אוצר הרמז

גילוי היחידה בתפלת חנה – סוד יום כיפור

"אחת" רומז ל"אחת היא יונתי תמתי", ובהקשר של יום כיפור – זהו סוד "אחת בשנה". קוראים על חנה בראש השנה, אבל תפלת חנה שייכת מאד ליום כיפור, "אחת בשנה", שהרי בתפלת חנה נאמר "ותתפלל על הוי' ובכה תבכה", על דרך "לפני הוי' תטהרו" ביום כיפור. בכלל, כמו שנראה, כל הענין של תפלות יום כיפור – ובמיוחד תפלת נעילה, התפלה החמישית – הוא גילוי היחידה. חנה בתפלתה מגלה את היחידה שבנפש.

כשקוראים את ההפטרה חושבים שפנינה היא רשעה, שהיא מצרה לחנה, אבל חז"ל אומרים שפנינה התכוונה לשם שמים. פנינה רצתה לעורר את חנה לתפלה, ובהצקה שלה היא שעוררה אצל חנה את גילוי היחידה שבנפש, ממנו נבעה התפלה שנענתה בסופו של דבר. ורמז לתפקיד המכריע של פנינה: פסוק הפקידה, אחרי תפלת חנה, הוא "וידע אלקנה את חנה" – לשון ידיעה, על דרך היחוד הראשון של איש ואשה, "והאדם ידע את חוה" – וארבע המלים "וידע אלקנה את חנה" עולות ד"פ פננה, דהיינו שהיא ממוצע כל מלה (וכן פננה ב"רצוא ושוב": פ פנ פננה פננה ננה נה ה).

ה"אחת" של חנה מתבטא גם ביחידות האישיות שלה. הרבה שמות בתנ"ך הם של יותר מדמות אחת, אבל ידוע שדווקא אצל הגדולים ביותר – דוגמת האבות ומשה רבינו – השם הוא של דמות אחת בלבד, וכך גם אצל חנה. השם חנה עצמו מופיע אצלה יג פעמים, בסוד יג מדות הרחמים – מהן היא נפקדת.

תמיד אנחנו אומרים רמז, שהבן שנולד לה, שמואל, בגימטריא שנה טובה. בזכות חנה – שמלווה אותנו בכל עשרת ימי תשובה, מראש השנה עד יום כיפור – זוכים לתפלה שיש בה גילוי היחידה, תפלת יום כיפור, ומוליכים שנה טובה.

(ו' תשרי תש"פ)

אוצר השו"ת

תשובה פנימית

שאלה: ידוע שבקריאת שמע שעל המיטה צריך לעשות חשבון נפש על היום החולף. שאלתי היא, כיצד עושים זאת באופן אמיתי מבלי ליפול גם בזה ל"מצות אנשים מלומדה" ולומר את המילים רק באופן טכני? כיצד מתעוררים לתשובה פנימית?

תשובה: עליך לנסות ולחשוב האם באותו יום לא התייחסת יפה למישהו ולקבל על עצמך לתקן זאת. כמו כן, עליך לזהות את נקודת הישות שלך ולבקש מה' שיעזור לך לתקן זאת ולהשתפר.

(מתוך נפלאות מענות פר' כי תבוא פ"ד)